

De filosoof

Periodieke uitgave van de Faculteitsvereniging Utrechtse Filosofiestudenten voor de Faculteit Wijsbegeerte Utrecht
Jaargang 3 · Nummer 24 · juli 2003 · Blok 4 · Email: de.filosoof@phil.uu.nl

Beste lezer,

Studenten komen filosofie studeren in Utrecht met verschillende doelen. (En soms komen zij zonder een duidelijk doel.) Bij die verschillende doelen en ambities horen verschillende studiehoudingen en verschillende interesses. Ik denk dat die verschillen tussen studenten studeren ook mede zo interessant maken: hopelijk wordt je door zowel docenten als studenten uitgedaagd om dóór te denken, verder te denken. Laat ik hier de wens uitspreken dat die diversiteit ook in de toekomst gehandhaaft blijft, ondanks, of misschien wel dankzij, de Bachelor-Master structuur.

De redactie van *De Filosoof* probeert haar tijdschrift een soort van afspiegeling te laten zijn van de diversiteit die je kunt aantreffen op de faculteit. De redactie wil ervoor zorgen dat het blad altijd zowel vakinhoudelijke als verstrooiende artikelen bevat, dat idealiter zowel de geschiedenis van de filosofie als de systematische disciplinegroepen vertegenwoordigd zijn en dat er een goede balans is tussen

nieuws en opinie. Het gaat hier uiteraard om een ideaal en de redactie zal zelf de eerste zijn om te erkennen dat er aan dat ideaal niet altijd voldaan is.

Toch vind ik dat alle redacties van de afgelopen jaren trots mogen zijn op hun werk en ik wil dan ook van de gelegenheid gebruik maken om speciaal de afgetreden hoofdredacteur Floris van den Berg te bedanken. Floris, die bekend staat om zijn regelmatige productie van opiniërende stukken, is namelijk afgestudeerd en daarom heeft *De Filosoof* met ingang van dit nummer een nieuwe hoofdredacteur. Floris bedankt voor je inzet. Nu ik toch bezig ben, wil ik ook iedereen die aan dit nummer, mijn eerste nummer, heeft meegewerkt: de vaste redactie, en de incidentele (en minder incidentele) freelance auteurs.

Het zomernummer van *De Filosoof* dat nu voor je ligt, is in nog een opzicht enigszins anders dan de vorige *Filosoof*: het is iets minder zwaar op de hand dan de andere nummers van afgelopen jaar.

In dit nummer:

- 2 Nederlandse filosofes in de achttiende eeuw
- 4 Interview met Teun Tieleman
- 6 Facultaire Politiek
- 8 Niet-filosofisch pleidooi voor vegetarisme
- 10 Eight days and seven nights in Athens: een reisverslag
- 12 Symposium: De(s)interesse van de filosoof

Als het goed is, valt dit nummer nog voor de vakantie officieel begint bij je in de bus. Ik hoop dat wij jou een beetje een vakantiegevoel kunnen geven, of je nu nog bezig bent met de laatste loodjes of al lang vakantie hebt. En als je een filosofisch artikel wilt schrijven over dat gevoel voor het herstnummer of voor het introductie-nummer die de nieuwe eerstejaars krijgen, dan mag dat. Fijne vakantie en veel leesplezier!

Hannah Schimmel is de nieuwe hoofdredacteur van De Filosoof.

DE GROTE ONTDEK-JE-PLEKJE KROEGENTOCHT

Onlangs stond er in het U-blad een artikel over studentenverenigingen en hun stamkroegen. Ook de FUF werd hier in genoemd, aangezien de filosofen al jaren hun pintjes drinken in stamkroeg 't Lieverdje. Ook de inmiddels beruchte donderdagborrels worden hier gehouden. Maar helaas! Al enige tijd zijn er (subtiële) veranderingen te bespeuren als we een bezoek brengen aan dit café.

Wat wil het geval? 't Lieverdje is sinds enige tijd van eigenaar veranderd. Eerst deden er hardnekkige geruchten de ronde dat onze favoriete kroeg zou gaan sluiten, maar uiteindelijk bleek dat niet het geval. Wel werd het personeel van de ene op de andere dag vervangen, en stonden er opeens allerlei jolige, frisse jongelui achter de bar. Daar is op zich niets mis mee, maar ook onze vertrouwde achtergrondmuziek

(op dusdanig niveau dat je je gesprekspartner nog kunt verstaan) werd vervangen door de nieuwste, veel luidere, top-40 hits. Ook werden er regelmatig midden op de avond felle discolampen aangezet, ongeacht of daar enige aanleiding toe was, qua atmosfeer dan wel bezoekers. Hoewel de filosofen op hun tijd best van een feestje houden, zul je wel inzien dat dit niet de omgeving is waarin filosofische gesprekken goed gedijen. Het wordt dus tijd om naar een andere stamkroeg uit te zien.

En dat is waar we jullie hulp voor nodig hebben. De FUF gaat namelijk op 10 juli aanstaande haar speurtocht beginnen. Het plan is om verschillende kroegen in Utrecht langs te gaan, die een prettige sfeer hebben

(en waar de bierprijs laag is!), om op die manier te bepalen waar het op donderdagavond goed vertoeven zal zijn.

Nu is het goed mogelijk dat jullie al allerlei goede suggesties hebben (die ene kroeg waar ze van die leuke muziek draaien, een leuke barman/vrouw hebben of waar het bier gewoon het best smaakt). En dat zijn nu net het soort kroegen waar de FUF naar op zoek is. Dus aarzel niet, stuur al je suggesties in via fuf@phil.uu.nl (of spreek het bestuur erop aan), en kom op 10 juli gewoon kijken bij onze ontdek-je-plekje zoektocht! We verzamelen dan om 21.00 in 't Lieverdje (om daar een afscheidsbierje tot ons te nemen), en van daaruit zullen we onze verkenningstocht beginnen. Er is geen minimum- danwel maximumleeftijd vastgesteld, dus iedereen is welkom.

Hopelijk tot dan,

De FUF

Nederlandse filosofes in de achttiende eeuw

Door Lotte Jensen

De emancipatie lijkt op veel terreinen voltooid te zijn, maar in de filosofie valt nog steeds een achterstand in te halen. Simone de Beauvoir, Hannah Arendt en Martha Nussbaum behoren tot de paar filosofes die algemene bekendheid genieten. Opvallend genoeg allemaal twintigste-eeuwse vrouwen. Maar ook in de eeuwen ervoor waren er vrouwelijke denkers actief. Negen Nederlandse filosofes zullen binnenkort schitteren in een nieuw biografisch naslagwerk: The Dictionary of Seventeenth and Eighteenth-Century Dutch Philosophers.

The Dictionary of Seventeenth and Eighteenth-Century Dutch Philosophers is een grootschalig project onder leiding van Wiep van Bunge (Erasmus Universiteit Rotterdam), waar meer dan honderd verschillende wetenschappers bijdragen aan leveren. Dit naslagwerk, dat in oktober 2003 verschijnt, zal maar liefst 432 'entries' tellen over Nederlandse denkers, universiteiten en wijsgerige tijdschriften in de zeventiende en achttiende eeuw. Negen vrouwen lijkt misschien weinig op een totaal van 432 artikelen, maar ga maar na: wie kan er nu nog een Nederlandse filosoof uit de periode vóór 1800 noemen?

Twee van hen genieten wellicht nog enige bekendheid: Anna Maria van Schurman (1607-1678) en Belle van Zuylen (1740-1805). Van Schurman staat bekend als de eerste vrouwelijke student van Nederland. Dankzij het privé-onder-

wijs van haar vader verwierf ze kennis van het Latijn en Grieks, een noodzakelijke voorwaarde om deel te kunnen nemen aan het wetenschappelijke bedrijf en de correspondentie met geleerden. Achter een schot mocht ze colleges volgen aan de Universiteit van Utrecht. Belle van Zuylen was een verlichte achttiende-eeuwse schrijfster die in haar oeuvre tal van ethische en algemeen-menselijke vraagstukken zoals het recht op vrijheid van godsdienst aankaartte. Maar er waren meer Nederlandse vrouwen die zich in de wijsbegeerte verdiepten en ook zij hebben een plaats gekregen in het *Dictionary*.

De meesten van hen waren actief in de tweede eeuwhelft van de achttiende eeuw. De opmars van de verlichtingsidealen, zoals de gelijkheid van mensen, zal daarbij een belangrijke rol gespeeld hebben. Er verschenen steeds meer pleidooien voor het recht van vrouwen op intellectuele ontwikkeling. Het verwerven van kennis werd ook voor vrouwen onmisbaar geacht, al was het maar omdat zij een intelligente conversatie met hun man moesten kunnen voeren en verantwoordelijk waren voor de opvoeding van de kinderen. Ze moesten echter geen geleerde 'savantes' worden, want het verwerven van kennis mocht niet ten koste gaan van de huishoudelijke plichten.

Een typisch product van die verlichtingsidealen was bijvoorbeeld Petronella Johanna de Timmerman (1724-1786. Haar

tweede echtgenoot, Johann Friedrich Hennert, hoogleraar in wijsbegeerte en wiskunde aan de Universiteit Utrecht, wijdde na haar dood een biografie aan haar. Hij beschrijft haar als de ideale verlichte vrouw, die studie en huishouden uitstekend wist te combineren. Ze was gefascineerd door de filosofie en de bèta-wetenschappen: 'de liefde tot de Wijsgeerte en Natuurkunde beheerschte haar geheel.'

Ze had daarbij een sterke voorliefde voor de ideeën van de Duitse filosoof Christian Wolff. Ze ging zelfs zo ver op in zijn leer, dat ze haar leven volgens diens ethische principes inrichtte: spaarzaamheid, netheid en zorgvuldigheid betrachtte ze in al haar handelingen. Als een mathematicus runde ze het huishouden: 'niets verwaarloosde zij, gelijk de wiskunstenaar geene cijfer, geene letter overslaat'. Als Hennert haar plaagde met haar overdreven precisie, verwees ze hem resoluut naar de *Zedekunde* van Wolff.

Een groot liefhebster van Wolffs gedachtegoed was ook Christina Leonora de Neufville (1714-1781). Deze welgestelde patriciërsdochter publiceerde al op haar zeventwintigste haar wijsgerige hoofdwerk: *Bespiegelingen voorgesteld in dichtkundige brieven*. Dit werk bevatte zes wijsgerige rijmverhandelingen, waarvan de eerste drie bewerkingen waren van Voltaires *Discours en vers sur l'homme*. In de tweede, herziene druk uit 1762 voegde ze er nog een zevende verhandeling bij over de onsterfelijkheid van de ziel. Haar belangrijkste doel was om het opkomende materialisme te bestrijden. Sterk geïnspireerd door de ideeën van Wolff stelde ze vast dat ziel en lichaam wezenlijk van elkaar verschilden en dat de ziel onstoffee-

Hannah Arendt

Simone de Beauvoir

Martha Nussbaum

lijk en daarom onsterfelijk was. Haar werk was doortrokken van een rationalistische grondhouding: ze beschouwde de rede als hét instrument dat waarheid en inzicht kon verschaffen in alle vraagstukken. En voor de wijsgeer zag ze een belangrijke taak weggelegd in de samenleving: levend in 'kundige eenzaamheid' kwam de filosoof volgens haar tot belangrijke inzichten, waar de maatschappij veel baat bij kon hebben.

De Timmerman en De Neufville waren uitzonderlijke vrouwen, maar de meest bijzondere van allemaal is misschien wel Josina Carolina van Lynden (1715-1791). In 1770 publiceerde zij een opmerkelijk boek: *Logica of redenkunde*. Daarmee was ze de eerste en misschien zelfs wel de enige Nederlandse vrouw die ooit een logica publiceerde. Van Lynden werd geboren in Elst (Gelderland) en was getrouwd met de predikant Adriaan Buurt. Het echtpaar bleef kinderloos en mede daardoor zal Van Lynden zich volop hebben kunnen wijden aan de wijsbegeerte. Maar dat ze zich kon ontwikkelen tot een volwaardig filosofe had ze vooral te danken aan haar echtgenoot. Hij was het die haar leerde denken en haar stimuleerde om een boek over logica te schrijven, zo vertelt ze haar lezers in de inleiding van haar boek.

De *Logica of redenkunde* is een strak opgebouwd werk, bestaande uit 339 paragrafen of stellingen. De eerste elf stellingen fungeren als een inleiding waarin het terrein van de wijsbegeerte

en de logica wordt afgebakend. Zo luidt de eerste stelling: 'de Wijsbegeerte (Philosophia) is de leer van het ware en het goede, afgeleid uit de Reden'. En de logica is 'de Wijsbegeerte, voor zo verre zij ons leert over de waarheid regt te denken, en dezelve regt voor te stellen'. De overige 328 stellingen zijn verdeeld over een meer theoretisch gedeelte ('beschouwende logica') en een meer praktisch gedeelte ('beoefenende logica'). In het eerste deel komen alle klassieke onderwerpen aan bod: de aard van kennis en denkbeelden, het gebruik van woorden, definities, syllogismen, redeneringen etc. Het praktische gedeelte is gewijd aan de manieren waarop ware kennis verkregen kan worden, namelijk door te mediteren, lezen en discussiëren.

Van Lynden verkondigt enkele opval-

Anna Maria van Schurman

Belle van Zuylen

lende standpunten. Zo verwerpt ze Lockes idee van een tabula rasa resoluut. Volgens haar kan de mens onmogelijk alle ideeën uit de zintuiglijke ervaring afleiden. Het idee van 'oneindigheid' kan bijvoorbeeld onmogelijk op zintuiglijke waarneming worden gebaseerd en dus moet de mens wel aangeboren ideeën hebben. Net als De Neufville trekt ze fel van leer tegen de materialisten. Vooral La Mettrie, auteur van *L'Homme Machine* (1747), moet het ontgelden: 't gevoelen, dat de mensch

de dames à la Van Lynden beperkt zou blijven: jonge heren zouden tijdens de conversatie wel eens een gek figuur kunnen slaan bij zulke geleerde dames! Van Lynden zelf bleef intussen stoïcijns onder de lofprijzingen: 'la verité n'est q'une, soit dite par femme ou par homme, zo liet ze de Zweedse geleerde Björnsthäl weten, toen deze het echtpaar bezocht op zijn reis door Europa.

De waarheid mag dezelfde zijn, of zij nu door een man of vrouw gezegd

wordt, toch nemen de hierboven genoemde vrouwen een unieke positie in de geschiedenis van de filosofie in. Ze vertonen enkele opvallende overeenkomsten: allereerst hadden ze in hun directe omgeving een persoon

'Toch hoopte hij dat het aantal geleerde dames à la Van Lynden beperkt zou blijven: jonge heren zouden tijdens de conversatie wel eens een gek figuur kunnen slaan bij zulke geleerde dames!'

niet anders dan ene stoffelyke machine is, het welke J.O. de la Mettrie verdedigd heeft, past aan geen Filosoof', aldus Van Lynden.

Dat een vrouw de auteur van een logica was, trok natuurlijk de aandacht. In biografische naslagwerken uit die tijd werd ze geprezen vanwege haar uitzonderlijke geleerdheid. Een recensent van een toonaangevende tijdschrift zag in haar het bewijs dat ook vrouwen in staat waren tot abstracte bespiegelingen: 'Mevrouw van Lynden, alleszins in redkundige oefeningen onder hare Sexe uitmunten, verleent ons, met de uitgave van dit Stuk, ene openbare nieuwe proeve, ten bewijze dat het der Schoone Kunne niet aen natuurlijke vermogens mangelt'.

Toch hoopte hij dat het aantal geleer-

die hen stimuleerde om hun intellectuele vermogens te ontwikkelen. De Timmerman en Van Lynden konden zich ontwikkelen dankzij de steun van hun echtgenoten, De Neufville werd door haar familie aangemoedigd om haar talenten te ontplooiën. Daarnaast bleven ze allemaal kinderloos. Ze hadden geen groot gezin te runnen en mede daardoor hielden ze voldoende tijd over om zich te kunnen wijden aan de wijsbegeerte. Materiële welvaart was daarvoor natuurlijk wel een noodzakelijke voorwaarde, want zonder welvaart kon er geen sprake zijn van vrije tijd, en zonder vrije tijd uiteraard niet van studie. Vandaag de dag hebben vrouwen weliswaar veel minder belemmeringen om de filosofie te beoefenen, maar wat dat laatste betreft is er niets nieuws onder de zon.

Een Filosoof in de Filosoof

In het tweede deel van deze serie ging ik langs bij dr. Teun Tieleman om te vragen wat zijn plaats is binnen de faculteit, hoe hij hier terecht is gekomen en waarom de dag van het interview, 12 juni, voor hem een bijzondere dag was...

Door Irene Conradie

Wat is uw functie hier op de faculteit?

Ik ben, zoals dat officieel heet, docent en onderzoeker in de Wijsbegeerte van de Grieks-Romeinse Oudheid. Ik vermijd liever het begrip Antieke Wijsbegeerte, dat klinkt zo stoffig.

Het is een mooie dag vandaag.

Ja, vandaag is voor mij eigenlijk een bijzondere dag. Daarom is het heel passend dat ik vandaag word geïnterviewd. Vandaag verschijnt bij uitgeverij Brill, in Leiden, mijn tweede boek: Chrysippus' On Affections. Reconstruction And Interpretation. Ik heb daar jaren en jaren aan gewerkt.

Nog nieuwe dingen tegengekomen over Chrysippus?

Ja, ik denk het wel. Je bent bij Chrysippus, en eigenlijk de hele Vroege Stoa, afhankelijk van fragmenten en latere bronnen. Het is puzzelen met fragmenten, een soort filosofische archeologie waarbij je die fragmenten kunt zien als brokstukken waaruit je dan de oorspronkelijke vaas, het geheel, probeert te reconstrueren. Je houdt altijd stukjes over, waarvan je niet weet waar ze thuishoren in het geheel. Maar dat is juist de sport. Sommige mensen houden daar helemaal niet van, maar ik wel. Het heeft iets detective-achtigs. Om dan te proberen te betogen dat je de stukjes ook anders kunt rangschikken en dat er dan toch ook een mooi patroon kan ontstaan.

In dit boek heb ik geprobeerd aan te tonen dat wat een bepaalde bron ons probeert voor te houden, niet altijd klopt. Uit het werk van Galenus lijkt te spreken dat Chrysippus op bepaalde vragen geen antwoord had. Je moet dan de vooroordelen die Galenus ons aanpraat achter je laten en dan met een frisse blik ernaar kijken hoe Chrysippus het vanuit zijn standpunt zou hebben bedoeld.

Denkt u dat u hiermee een verandering in het denken van mensen over Chrysippus kunt veroorzaken?

Je hoopt natuurlijk dat mensen overtuigd zijn door je argumenten. Maar dat is, om Pim Fortuyn te citeren, 'a hell of a job' om dat te onderbouwen, omdat de discussie ongelofelijk complex is. Eigenlijk moet je Galenus gebruiken om conclusies te bereken die tegen Galenus ingaan. Een lastige en gecompliceerde zaak waarbij je moet uitkijken dat je niet in cirkelredeneringen verzeild raakt.

Laten we eens terug in de tijd gaan naar uw studententijd. U hebt hier in Utrecht gestudeerd?

Ja, ik heb hier Klassieke Talen gestudeerd. Ik ben in de eerste plaats classicus, maar dan praten we over de goede oude tijd. De oude stijl, het was toen een lange studie.

Lang, omdat hij echt lang was of omdat u er lang over deed?

Omdat hij lang was, natuurlijk ga ik hier niet toegeven dat ik er lang over heb gedaan. Wat voor voorbeeld zou ik anders nog voor jullie zijn? In die tijd moest je hele hoeveelheden literatuur verstouwen. Maar dat beviel me wel. Na drie jaar colleges kon ik mijn kandidaats doen en toen moest ik nog een jaar lang thuis verder lezen. Toen besloot ik om daarnaast hier op de Uithof colleges filosofie te gaan volgen bij prof. Schuhmann en prof. Verbeek.

Dat was in 1983. Ik was nieuwsgierig geworden door de antieke wijsbegeerte en wilde weten hoe het daarna verder ging. Daarom ging ik Nieuwere Wijsbegeerte studeren. Na mijn afstuderen ben ik weer richting Oudheid gegaan. Rondom prof. Mansfeld gebeurde heel veel toen. Daar was een sterke relatie tussen onderwijs en onderzoek en dat maakte indruk op mij.

Wat vond u van uw studententijd?

Nou, heel erg leuk. Ik werd lid van een studentenvereniging, de SSR-NU. Een kleine vereniging, heel gezellig, en daar was ik lid van een dispuut. Daar deed je iets leuk mee of iets nuttigs, want er moest ook vorming worden geboden. Dat kon door lezingen of door dingen voor de vereniging te doen. Zo leerde je om sprekers uit te nodigen, dingen van de grond te krijgen, bijvoorbeeld een kasteel af te huren voor het Diesfeest van de vereniging. Ik had daar een hele leuke onbezorgde studietijd.

En daarna?

Ik werd benaderd door een wetenschappelijk assistent, een zekere Keimpe Algra, die toen net docent kon worden. Ik kon toen solliciteren voor zijn plaats die vrij kwam. Na mijn promoveren ben ik een aantal jaren leraar Grieks en Latijn geweest in het voortgezet onderwijs. Dan moet je opeens veel breder zijn, je hebt het dan ook over liefdesgedichten van Catullus. Maar je hebt wel goede leerlingen die een brede belangstelling hebben. Toch vraagt het onderwijs heel veel van je. Het is moeilijk om als

leraar daar nog onderzoek naast te blijven doen. Dit tweede boek schoot daardoor ook niet zo op. Maar in 2000 kon ik een half jaar bij het NIAS [red. the Netherlands Institute for Advanced Study] in Wassenaar onderzoek doen. Daarna ben ik Keimpe voor de tweede keer opgevolgd, nu in de positie van docent.

U had toch ook nog in Engeland gestudeerd?

Ja, met een beurs voor gepromoveerde onderzoekers kon ik naar Cambridge. Het is een ervaring om die grote namen zoals Sedley en Schofield met elkaar in discussie te zien gaan. Ik paste daar op het huis van een docent die in het buitenland zat, maar ik had wel 'dinner rights' bij het oude St. Johns College. Heel ceremonieel ging het daar aan toe. In een zestiende-eeuwse ruimte, verlicht met enkel kaarslicht, werd daar voor het dinner eerst met een glas sherry geconverseerd. Een volstrekt historische sfeer, een beet je vreemd, soms ook wereldvreemd. Dat je je soms in haast Blakkadder-achtige sferen waande. En daarnaast praten over wat je doet en mensen stukken van je laten lezen.

En u als privé-persoon: bent u getrouwd, heeft u kinderen?

Ja, ik ben al heel lang getrouwd. Al bijna twintig jaar. En ik heb twee kinderen, twee jongens van 14 en 10.

En zou u het leuk vinden als die later ook filosofie willen gaan studeren?

Ja, dat lijkt me wel leuk. Maar dan wel op voorwaarde dat ik zie dat de studie ook voor hen een juiste keuze is. En dán is het natuurlijk een heel mooie studie om te doen, vooral in Utrecht.

Een actuele praktische vraag. Hebt u uw spullen al ingepakt voor de verhuizing?

Oeps, nee! Dat moet ik nog doen. Leuk dat je me eraan herinnert.

Deze laatste vraag heb ik ook in het vorige interview gesteld. Als over veertig jaar de Encyclopedie der Grote Filosofen uitkomt en onder de T staat de naam Tieleman: wat zou daar komen te staan?

Nou, het is moeilijk hierop in te gaan zonder pretentius over te komen. Bij grote filosofen denk ik eerder aan mensen die in actuele discussies een originele doorbraak bewerkstelligen. Ik ben in eerste instantie een historicus van de filosofie. Je hoopt vooral nieuwe en mooie elementen in het denken van Griekse filosofen te kunnen tonen. Mensen zoals Plato, Aristoteles en Chrysippus waren natuurlijk genieën, maar cultureel staan ze zo ver van ons af dat ze vertolkt moeten worden door mensen die daar hun specialisme van hebben gemaakt. Zo zie ik mijn rol.

Facultaire politiek,

en waar het studentenparlement nog meer mee bezig is

Door Claartje van Sijl

Misschien ligt aan het einde van het academische jaar een terugblik over de gebeurtenissen in de studenteninspraak meer in de verwachting, maar in plaats daarvan wil ik een indruk geven van de onderwerpen die op dit moment in de studenteninspraak actueel zijn, omdat de meeste hiervan nog lang niet afgerond zullen zijn als de vakantie begint. We zullen volgend jaar ongetwijfeld veel meer horen van de resultaten van de inspanningen die een handvol studenten zich heeft getroost om de kwaliteit van de opleiding en de faculteit Wijsbegeerte in de gaten te houden in deze roerige tijden.

Voor wie het nog niet heeft meegekregen: we hebben sinds 1 april een nieuwe decaan: ons aller Van Reijen heeft plaatsgemaakt voor Algra, bij wie we zeker ook in goede handen zullen zijn. Hij is onmiddellijk aan de slag gegaan om de bestuurlijke vernieuwing in de juiste banen te leiden. In het U-blad lezen we regelmatig beangstigende berichten over enorme fusies, waarin de faculteiten Letteren, Theologie en Wijsbegeerte samen zouden smelten tot één grote faculteit Geesteswetenschappen.

Van Reijen had weliswaar de garantie gekregen van het College van Bestuur dat onze facultaire zelfstandigheid zo veel mogelijk behouden zou blijven, zodat we niet helemaal zouden worden opgeslokt door de armlastige reus die Letteren heet. Toch is de strijd bij lange na nog niet beslecht en is Algra bijna wekelijks op het interfacultaire vergaderslagveld te vinden. Het ligt in de verwachting dat plunderingen zullen worden voorkomen en dat er veel goeds zal ontstaan uit de samenwerking.

Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuw reglement voor deze superfaculteit. De studenten in de FaculteitsRaad houden dit proces nauwlettend in de gaten, zodat de macht over het nieuwe imperium eerlijk verdeeld en de democratie bewaard blijft. De bedoeling was dat het reglement in september al afgerond zou zijn en in werking zou treden. Het maalt tempo van de ambtelijke molens kennende, zal dat zo'n vaart wel niet lopen. Dit verhaal wordt dus volgend jaar in de FaculteitsRaad vervolgd.

Facultair hot item nummer twee is de

(eveneens zwaarbevochten) verhuizing (zie de eerdere berichten hierover op <http://www.phil.uu.nl/studentenparlement/> onder het kopje “verhuizing” en in De Filosoof nr. 22, p. 5). Wie de ingang bij het U-blad wel eens gebruikt, heeft ongetwijfeld al gemerkt dat daar hevig geklust en verbouwd wordt. Het U-blad zelf blijft voorlopig nog zitten waar het zit, maar als alles goed gaat, verhuist de onderwijsadministratie deze zomer naar beneden, direct links als je die ingang binnenkomt.

Ook de computerzalen en het FUF-hok verhuizen en de docenten zullen op de eerste verdieping terecht komen. Er is alleen nog steeds geen helderheid over de termijn waarop de hele verhuizing volbracht zal zijn en ook het U-blad het veld voor ons geruimd zal hebben. Volgens het plan zouden we op die plek eigen onderwijsruimtes krijgen, zodat we niet meer over de hele Uithof hoeven zwerven. Ook hiervoor moet de FaculteitsRaad volgend jaar dus een wakend oogje in het zeil houden.

Tot zover voorlopig de faculteitsbrede nieuwtjes. Er valt vast nog veel meer te vertellen, zoals bijvoorbeeld over het Centrum voor Toegepaste Ethiek, wat Düwell van de grond aan het krijgen is en de bachelor-opleiding “Liberal Arts”, die het College van Bestuur aan onze faculteit heeft opgedragen te organiseren, maar hierover is volgend jaar waarschijnlijk meer bekend (en anders lezen we het wel in het U-blad, want zoals bekend laat de communicatie van het College van Bestuur naar de “lagere bestuurlijke regionen” vaak te wensen over).

Ook in het onderwijs zelf is veel veranderd. Dit wordt natuurlijk uitgebreid geëvalueerd, besproken en kritisch tegen het licht gehouden in de Opleidingscommissie en het OpleidingsBestuur. De eerste lichter bachelors koerst inmiddels af op wat vroeger het propedeuse-examen was en heeft als eerste de nieuwe opzet van het onderwijs met tussentoetsen, tutorgroepen, portfolio's enzovoort min of meer in volledigheid aan den lijve ondervonden. Ik kan wel zeggen dat iedereen van de faculteit die mee heeft geholpen de BaMa-zaak in touw te zetten, docenten, medewerkers en studenten, hardstikke nieuwsgierig

zijn naar jullie bevindingen, bachelors in spe! Ik weet zeker dat de studenten die komend jaar in de Opleidingscommissie en in het OpleidingsBestuur zitten er alles aan zullen doen om BaMa's kinderziektes, die er zeker ook waren, te genezen.

Zelfs de evaluaties op zich zijn dit jaar onderwerp geweest van menige discussie: zijn ze wel effectief, komen we eruit te weten wat we willen weten, zijn ze geschikt voor alle BaMa-vakken, en wat wordt er eigenlijk met de resultaten gedaan? Het laatste woord is er nog niet over gezegd...

Ook met betrekking tot de masterfase beginnen langzamerhand de rookgordijnen op te trekken, al is het nog steeds een beetje mistig hoe het er precies uit gaat zien. Er komen naar alle waarschijnlijkheid vier soorten wijsgerige masters, die allemaal zullen gaan putten uit de huidige bestaande pool van mastervakken.

Een éénjarige master, gemodelleerd naar de oude algemeen-maatschappelijke variant (twee hoofdvakken en een kleine scriptie); een educatieve master van twee jaar in samenwerking met het IVLOS, waarin de lerarenopleiding en filosofische vakinhoud samengaan. Hiervoor was al een extra jaar studiefinanciering beschikbaar en dat zal zo blijven. Ten derde komt er een speciale onderzoeksmaster met één hoofdvak en een grote scriptie. Deze zal twee jaar duren, omdat je je vergaand specialiseert en voorbereidt op een wetenschappelijke loopbaan. Hiervoor heeft het College van Bestuur toegezegd voor een klein aantal studenten dat vijfde jaar studiefinanciering te betalen: zeker in het licht van de recente bezuinigingen en economisch zware tijden bijzonder genereus (maar niettemin even noodzakelijk, natuurlijk).

Tenslotte wordt er hard gesleuteld aan een interuniversitaire master Filosofie in Bedrijf. Zoals het er nu naar uitziet, gaat die één jaar duren.

Voor elk van deze masterprogramma's gaan specifieke ingangseisen gelden, maar hoe die er precies uit gaan zien en wat de curricula precies zullen gaan inhouden zal volgend jaar wel duidelijker worden. Vooral nog wordt naarstig gezocht naar een manier om alle goede ideeën een plaats te geven en om het totaal van de masters Wijsbegeerte een coherent geheel te laten worden.

Minder enthousiast ben ik zelf over de manier waarop binnen de UU, maar ook op ons eigen facultaire eilandje wordt omgegaan met “de restgroep”, “het aan-

hangsel”, oftewel de studenten die gewoon nog met hun doctoraal bezig zijn. De blikken zijn zó gericht op de nieuwe situatie, dat van problemen in de doctoraalopleiding alleen gezegd wordt dat in de BaMa-structuur alles anders (lees: beter) wordt, zonder dat men beseft dat er nog minstens vijf jaar doctoraalstu-

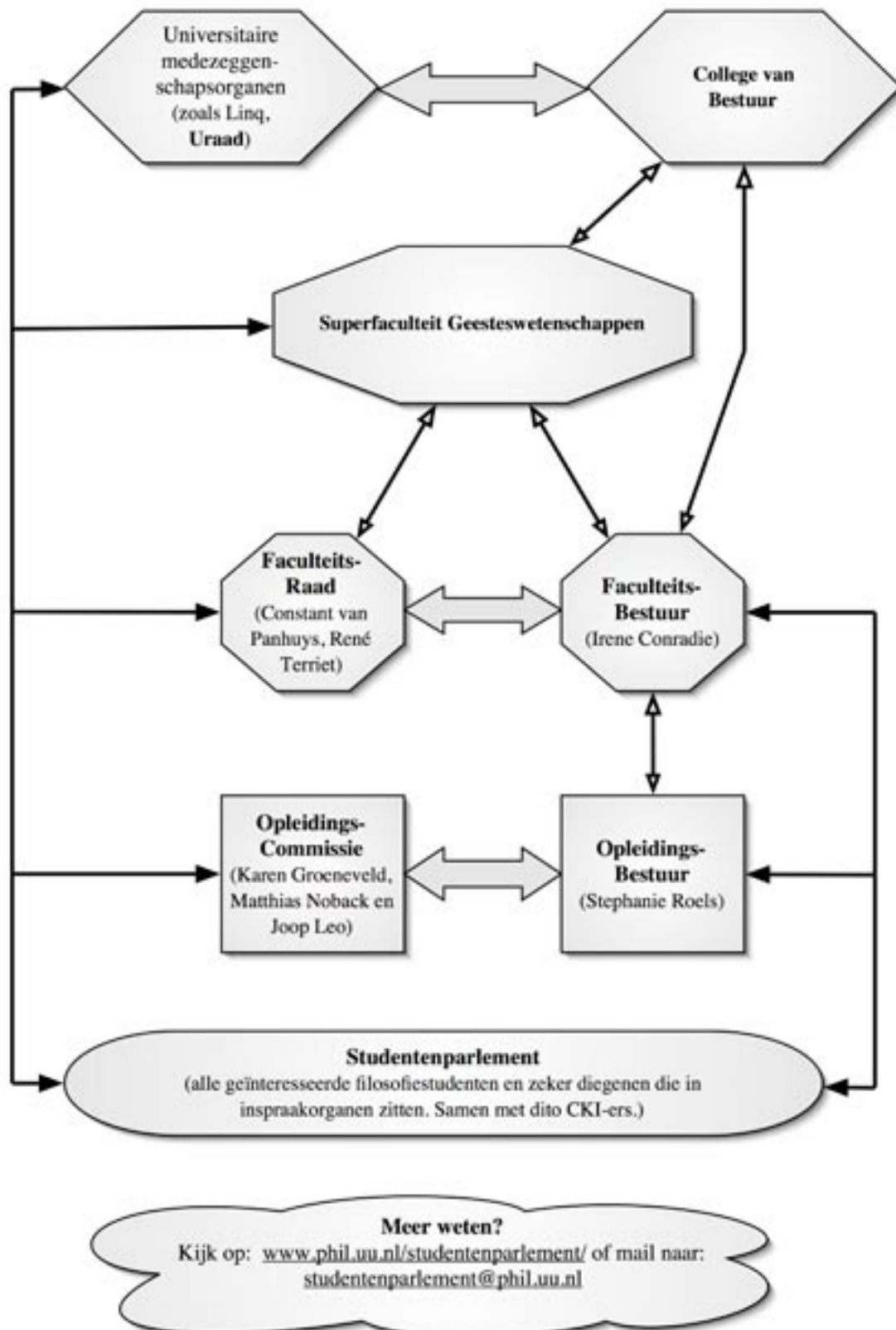
denten op de faculteit rondlopen, die zo goed als niets met BaMa te maken hebben.

Ik hoop dan ook dat degenen die het inspraak-roer overnemen zich volgend jaar niet tevreden stellen met de dooddoener dat alles in het BaMa-tijdperk beter wordt en dat ze ook oog houden

voor de oudere generaties studenten!

Heel veel succes volgend jaar, Stephanie, Irene, Karen, Matthias, Joop, Constant en René!

Claartje van Sijl is lid van het OpleidingsBestuur en was bestuurslid van het Studentenparlement '02-'03

Niet-filosofisch pleidooi voor vegetarisme

Door Annemarie Soeteman

Net als Niels heb ik met ontzetting de argumenten voor vegetarisme van Floris gevolgd. Ik kan in het stuk van Floris eerlijk gezegd geen enkel gezond argument voor vegetarisme ontdekken. Als vegetariër voel ik me dan ook zeer zwak afgeschilderd door deze verdediging. Dat kan ik natuurlijk niet laten gebeuren.

Misschien zit het probleem van Floris' argumentatie voor het vegetarisme in het feit dat hij vegetarisme filosofisch probeert te verdedigen. Floris lijkt met een filosofisch pleidooi een morele verdediging te bedoelen. Hierdoor neemt hij niet alleen een argumentatie op zich tegen het eten van vlees, maar ook voor het morele systeem waar vanuit hij denkt. In dit systeem staan mensen en dieren aan elkaar gelijk, is het vermijden van pijn belangrijker dan het genot wat sommige mensen aan vlees eten beleven en is iedereen verplicht rekening te houden met de belangen van andere wezens.

Alhoewel ik deze uitgangspunten zelf in grote mate zou onderschrijven zijn ze zeker niet algemeen geaccepteerd. Ik wil de verdediging voor deze uitgangspunten echter niet op mij nemen. In plaats daarvan zal ik hier proberen te verdedigen dat

vegetarisme de minste schade voor de gezondheid, het milieu en de economie oplevert.

Het eten van vlees verhoogt de kans op hart- en vaatziekten, galstenen, suikerziekte, blindedarmonsteking en andere darmkwalen. (Eerlijkheidshalve moet ik hierbij vertellen dat het eten van vis niet zorgt voor meer kans op deze ziekten.) Dit komt onder andere door de grote hoeveelheid verzadigd vet die in vlees zit. Dit verzadigd vet verhoogt het lichaamsgewicht (door het hoge aantal calorieën) en het cholesterolgehalte aanzienlijk sneller dan bijvoorbeeld onverzadigd vet zoals linolzuur.

'Doordat de dieren veel meer ruimte en gezonder voedsel krijgen, krijgen we niet alleen meer blij koeien, maar heeft ons vee ook minder kans op BSE, varkenspest, runder-tbc en mond en klauwzeer'

Er wordt zelfs gezegd dat het eten van vlees ook de kans op kanker, dementie en Alzheimer vergroot. Dit is echter bij mijn weten nog niet bewezen. (Nou ben ik geloof ik van nature een beetje dement, dus ik kan dit bewijs ook heel gemakkelijk weer zijn vergeten.)

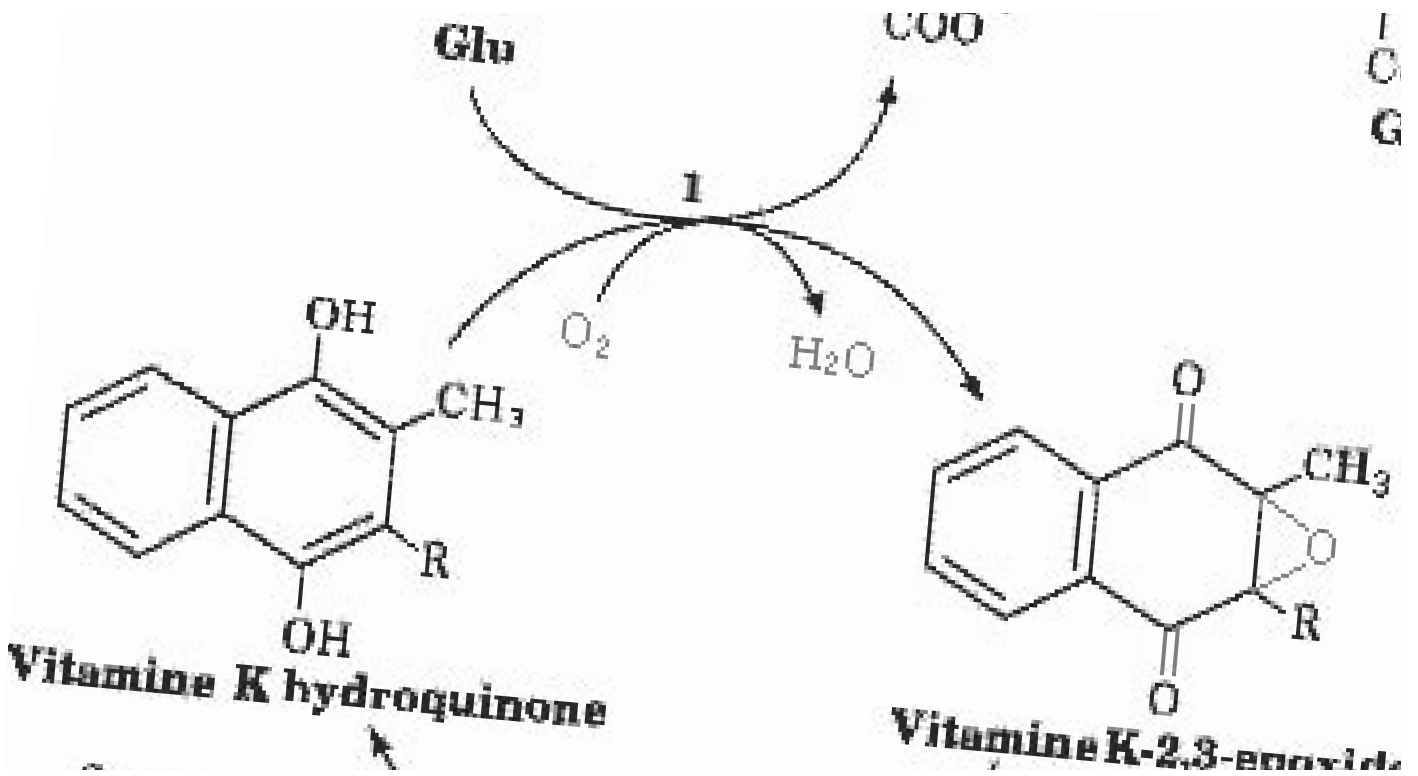
Natuurlijk zitten er ook een hoop belangrijke voedingsmiddelen in vlees. Bij-

voorbeeld vitamine B12 en mineralen. In rijke landen, zoals Nederland, zijn er echter genoeg producten op de markt waarin wel dezelfde belangrijke voedingsmiddelen als in vlees zitten, maar niet zo'n grote hoeveelheid aan verzadigde vetten. Graan en zuivel producten zijn bijvoorbeeld uitstekende leveranciers van eiwitten en vitamine B. Groente en fruit zorgen voor de juiste hoeveelheden vezels, mineralen en alle belangrijke vitaminen.

Vaak wordt gesteld dat kinderen wel bouwstoffen nodig hebben die alleen in vlees zitten. Dit is echter onjuist. Wanneer kinderen veganistisch eten kan het voorkomen dat ze bepaalde bouwstoffen tekort komen. Deze bouwstoffen zijn echter zeer makkelijk binnen te krijgen door bijvoorbeeld voldoende melkproducten en noten te eten.

Wanneer men zijn vlees dus goed vervangt komt hij helemaal geen voedingsmiddelen tekort en zal hij minder snel een te hoog percentage aan verzadigde vetten binnen krijgen. Dit maakt de kans op vele ziekten aanzienlijk kleiner.

Bovendien is de excessieve vleesconsumptie funest voor het milieu en de derde wereld. Per hoofd van de bevolking eten de Nederlanders jaarlijks zo'n negentig kilo vlees, in totaal zo'n 1500 miljoen kilo. Het gemiddelde rund eet jaarlijks ongeveer 300 kilo aan granen. Daar ko-

Number of reported cases of BSE (bovine spongiform encephalopathy)

	1995	1996	1997	1998	1999
Belgium	0	0	1	6	3
Denmark	0	0	0	0	0
France	3	12	6	18	31
Ireland (Rep.)	16	73	80	83	91
Switzerland	0	0	0	2	0

men nog enkele tientallen kilo's aan sojameel, tapioca en andere diervoeders bij. In westerse landen wordt bijna tachtig procent van alle graan direct aan de veestapels gevoerd. Het rendement aan energie dat uit een stuk vlees gehaald wordt is vele malen lager dan de energie die te halen zou zijn geweest uit al dat voedsel dat nodig was om dit stuk vlees te verkrijgen. Wanneer onze consumptie van vlees drastisch zou verlagen zou de kans om het wereldvoedsel probleem op te lossen, drastisch verhogen. Veel van het voedsel dat wij aan ons vee voeren halen we zelfs uit de derde wereld landen. De boeren krijgen voor hun graan meer geld als ze het aan ons verkopen, dan wanneer ze het aan hun minder rijke landgenoten verkopen. Helaas blijft er zo weinig voedsel voor hun landgenoten over.

Bovendien wordt er door deze benodigde hoeveelheid voedsel ook een zwaarder beroep gedaan op het milieu. Er is veel land nodig dat fors bewerkt moet worden met niet altijd even milieuvriendelijke middelen.

Het economische probleem geldt niet alleen voor de derde wereld, maar ook binnen Nederland. De vleesindustrie is zwaar verlies lijdend. In Nederland kost de productie van een kilo vlees 12 euro. De veehouderij kan op geen enkele manier zelfstandig concurreren met vleesproducenten in landen als Argentinië, waar een kilo vlees voor 4 euro en 25 cent kan worden geproduceerd. Nederlandse boeren kunnen alleen rondkomen door forse subsidies van de Europese Unie.

Natuurlijk heeft Niels gelijk dat deze problemen in mindere mate op gaan wanneer men eko vlees eet. Wanneer je vlees eet van een eko-slager zal het voedsel van het dier niet op een milieuvriendelijke

manier geteeld zijn. Maar het economische probleem van dit rendement van energie blijft wel bestaan.

Het dierenleed is in eco-boederijen veel minder erg. Doordat de dieren veel meer ruimte en gezonder voedsel krijgen, krijgen we niet alleen meer blijde koeien (zoals Niels zo leuk schreef), maar heeft ons vee ook minder kans op BSE, varkenspest, runder-tbc, mond en klauwzeer etc. Niels heeft dus zeker gelijk dat het beter is om eko-vlees te eten dan vlees uit de bio-industrie. Maar hij zou net zo goed gelijk hebben gehad als hij stelde dat het beter was op alleen geen pluimvee en varkens meer te eten, aangezien die het slechtste behandeld worden van alle bio-industrie dieren.

De problemen voor de gezondheid van de vleeseter, de economie en in mindere mate het milieu zullen blijven bestaan wanneer ons vlees van de ekoslager komt. Het enige wat we kunnen doen aan deze problemen is onze eetgewoonten aanpassen. Dit hoeft niet eens te betekenen dat we massaal nooit meer vlees eten. Maar het zou wel heel veel helpen als we allemaal heel veel minder vlees en zeker geen vlees van de bio-industrie meer zouden kopen.

Want Niels, je kunt de maatschappij wel de schuld geven van deze problemen maar; 'de maatschappij dat ben jij' en 'een beter milieu (of een betere wereld) begint bij jezelf'

Waar vlees eten wel goed voor is

Ik heb net een aantal redenen uitgelegd die je kan hebben om geen vlees te eten. Er zijn echter ook ongelofelijk ontzettend goede redenen om wel vlees te eten. (En dan bedoel ik niet dat vlees voor mensen die niet goed kunnen koken

en geen smaak hebben zoveel lekkerder is dan een vegetarische maaltijd.) Natuurlijk zou het oneerlijk zijn om de voordelen aan het vleeseten niet te behandelen. En aangezien ik vegetariër ben, en dus een zeer moreel juist mens, zal ik ze hieronder even kort weergeven.

In het boek 'The origins of virtue' beschrijft Matt Ridley dat mensen vooral vlees eten vanwege seks. Bij chimpansees en bavianen is het zo dat de mannetjes die het meeste vlees bemachtigen het eerste aan de beurt zijn om seks te hebben. Het initiatief tot de jacht wordt dan ook pas genomen als een van de wijfjes seksuele zwellingen vertoont die duiden op bronst. Vlees in ruil voor seks is een patroon dat diep is ingesleten in de menselijke natuur. Het was tot voor kort niet voor niets de taak van de man om het vlees over zijn gezin te verdelen. Deze theorie dat vlees eten eigenlijk om seks draait werd bevestigd door de ontdekking dat de consumptie van dierlijke eiwitten de productie van het mannelijk geslachtshormoon testosteron omhoog stuwt.

Ook slapen speelt een rol bij het eten van vlees. Jagers hadden door de tijden heen veel meer tijd om te slapen dan verzamelaars. Plantenetters slapen over het algemeen dan ook veel minder dan vlees- of alles eters. Mensen die meer slapen kunnen beter tegen stress dan mensen die weinig slapen. Vlees eten zorgt instinctief dus voor meer slaap, wat weer zorgt voor een vermindering van stress.

Het is dus waar dat mensen instinctief vlees nodig hebben. Seks en slaap zijn tenslotte de enige dingen in het leven die echt tellen. En daar moet je dus zo veel mogelijk van krijgen. We hebben onze hoektanden inderdaad niet voor niets...

Eight days and seven nights in Athens

Een reisverslag

door Karen Groeneveld

Na een jaar van tegenslagen en heel hard werken heeft de reiscommissie van de FUF het toch voor elkaar gekregen: op vrijdag 11 april jl. (vroeg in de ochtend) verzamelden 25 filosofen zich om de reis naar Athene aan te gaan

Voorgaande studiereizen voerden de FUF o.a naar Barcelona, Parijs en Boedapest, en Athene, kon als bakermat van de filosofie eigenlijk niet in dit rijtje ontbreken. Omdat Athene alleen per vliegtuig te bereiken

geen vlees aten en een gratis toetje kwam onze groep van ongeveer tien mensen op een terrasje midden op straat terecht. Van het vegetarisch feestmaal kwam weinig terecht, maar de baklava toe maakte een hoop goed.

Aangezien we in het weekend aankwamen, en alle lezingen en uitstapjes pas vanaf maandag plaats zouden vinden, konden we op zaterdag en zondag in alle rust de stad leren kennen. Helaas waren met het oog op de Olympische Spelen

is, tenzij je twee dagen in de trein wil doorbrengen, maakte dat de kosten van deze reis een stuk hoger uitvielen dan normaal. Maar daar stond wel een ervaring tegenover die eigenlijk onontbeerlijk is voor iedereen die zich een student filosofie wil noemen. Er waren dan ook al snel 25 mensen gevonden die graag mee wilden op deze studiereis.

De heenreis verliep vrijwel vlekkeloos, alleen werd het feit dat we in Zürich moesten overstappen (en daardoor twee keer moesten stijgen en dalen) betreurd door een enkeling die niet van vliegen hield. Maar alles verliep goed, en tegen het eind van de middag zetten we voet op Griekse grond.

Nadat men zich had opgefrist in hostel Aphrodite, kon de grote ontdekkingstocht beginnen. De meeste mensen namen de metro naar het centrum, om daar het zeer toeristische gebied rond de Akropolis te verkennen. Overall waren kleine restaurantjes, en de eigenaren probeerden de toeristen met alle macht naar binnen te lokken. Met beloften van een heerlijk vegetarisch maal voor de mensen die

van volgend jaar in deze stad de meeste musea die we echt graag wilden zien gesloten, maar er bleven nog genoeg andere bezienswaardigheden over. Zo bood het uitzicht vanaf de Akropolis een prachtig zicht over de hele stad, en was ook goed te zien hoe er 's morgens een dikke laag smog hing. De gebouwen op de Akropolis zelf stonden grotendeels in de steigers, en een enkele tempel was zelfs in zijn geheel weggehaald om gerestaureerd te worden, zoals met de tempel van Athene Nike het geval was. Dit gaf aanleiding tot vergeefse speurtochten van enkele filosofen, die maar niet begrepen hoe het kon dat een hele tempel opeens spoorloos was verdwenen. In het kleine museum op de Akropolis waren allerlei beelden en friezen te bewonderen die van de tempels verwijderd waren. Ook maakte onze reisgids ons duidelijk hoe het nu kwam dat het dak van het Parthenon er in zijn geheel vanaf geblazen was; het was misschien niet zo heel slim van de Turken om het Parthenon tijdens de bezetting van Griekenland als een wapenopslag te gebruiken, aangezien dat in 1687 tot de grote explosie leidde.

Een ander cultureel hoogtepunt van onze reis was ons bezoek aan het Nederlands Instituut in Athene, waar we eerst een lezing kregen over de historie van het NIA, en ons werd uitgelegd wat voor een voorzieningen zij bieden aan studenten die een tijdje in Athene willen verblijven voor hun studie. Zo kunnen studenten voor een zeer redelijke prijs daar een kamer huren, en gebruik maken van de bibliotheek van het NIA. Na deze lezing gingen we onder leiding van dr. Gert Jan van Wijngaarden een stadswandeling maken. Dr. Van Wijngaarden is directeur van het NIA en archeoloog. Hij wees ons op allerlei interessante plekken, en liet zien waar ze op dit moment bezig zijn met opgravingen in Athene. Door de uitgebreide achtergrondinformatie die hij gaf keken we toch met een andere blik naar dingen die we de afgelopen dagen waren tegengekomen. Zo kwamen we langs de Romeinse en de Griekse Agora (die helaas gesloten waren voor publiek i.v.m de Eurotop die dezelfde week plaatsvond), en konden we de beroemde zuilengalerij van de Stoa bewonderen. Ook het monument van Lysikrates en de tempel van de Olympische Zeus werden uitgebreid besproken. Deze stadswandeling gaf een nieuwe dimensie aan onze reis, vooral omdat onze gids zeer boeiend wist te vertellen en daar uitgebreid de tijd voor nam.

Maar er stonden nog meer activiteiten op het programma. Zo hadden we de volgende dag twee lezingen, één van onze eigen Maarten van Houte, en één van een Griekse filosofe gespecialiseerd in de Stoa, Katerina Ierodiakonou. Maarten, die afstudeert bij de sectie Oudheid aan onze faculteit, vertelde ons over de intrigant Alcibiades. Deze leerling van Socrates stond bekend om zijn schoonheid, maar een stuk minder om zijn filosofische kwaliteiten. Zijn politieke carrière was nogal roerig, om het zacht uit te drukken. Als generaal werd hij beschuldigd van heiligenschennis tijdens een dronken nacht in Athene, en omdat hij terecht moest staan vluchtte hij naar Sparta. Daar bood hij de Spartanen aan om te helpen Athene te verslaan. Nadat hij problemen kreeg met de Spartaanse leiders, ging hij naar de Perzen, maar wist intussen ook weer het vertrouwen te winnen van de Atheense leiders. Daar werd hij weer tot generaal benoemd, maar toen een expeditie naar Azië faalde raakten zij weer in onmin. Wederom vluchtte Alcibiades naar de Perzen, waar hij op een nacht vermoord werd toen zijn huis in brand werd gestoken en een aantal boogschutters hem op stonden te wachten. De Spartanen had-

den de Perzen zover gekregen om deze moordaanslag uit te voeren. Dit alles werd op een humoristische en boeiende manier uit de doeken gedaan door Maarten. Daarna was de beurt aan Katerina, die ons vertelde over de kennisleer van Epicurus en de Stoa. Ook deze lezing was interessant. Dr. Ierodiakonou heeft meegewerkt aan een boek over Stoïsche filosofie, en heeft enkele artikelen gepubliceerd over onder andere de kleurtheorieën van Aristoteles en Plato. Ze wist het theoretische onderwerp van de kennisleer helder te houden, vooral door een duidelijke handout uit te delen. Beide sprekers demonstreerden kennis van zaken en wisten de aandacht vast te houden, waardoor de middag voorbij vloog.

Na twee dagen lang de cultuur in Athene te hebben ervaren, werd het tijd om onze horizon te verbreden. Daarom vertrok een aantal van ons op woensdagmorgen naar Aegina, een klein eilandje vlak voor de kust van Athene. Hoewel het weer in de dagen ervoor nogal wisselvallig was geweest, scheen die dag de zon volop en hadden we de gelegenheid om toch een beetje bruin te worden. Vanaf Aegina stad namen we de bus naar de andere kant van het eiland, aangezien daar een aantal zuilen en de tempel van Aphaia te bewonderen waren. Aan de andere kant van Aegina was het goed vertoeven op een terrasje aan

een azuurblauwe kust, in de zon, met een halve liter bier van maar 1,70 euro in de hand. Life doesn't get much better than that!

Enkele dappere filosofen hadden het nog gewaagd om een stukje in de zee te gaan zwemmen, die behoorlijk fris was. Gelukkig liepen ze geen longontsteking op (we hadden al één zieke filosoof in ons midden, namelijk Floris van der Veen, en die heeft daardoor een groot deel van de week moeten missen), en konden we met zijn allen weer veilig de terugreis aanvaarden. Op het bovenste dek van de boot bleek het nogal koud, en toen er vervolgens een gitaar tevoorschijn werd gehaald en er luidkeels liederen ingezet werden, was de beslissing snel gemaakt om beneden te gaan zitten, waar het een stuk warmer was.

Op alweer onze laatste hele dag in Athene maakten we een drie uur durende busreis naar Delphi, de plaats die je eigenlijk niet gemist mag hebben als je Griekenland aandoet. Het weer was grauw, en het bleek al snel niet zo'n goede beslissing te zijn geweest om een korte broek aan te doen, toen we vanuit de bus besneeuwde bergtoppen konden waarnemen. In Delphi zelf bleek het museum ook al gesloten te zijn (wat dat betreft was het niet echt onze geluksweek), aangezien ze met een gigantische verbouwing bezig waren (wederom voor de Olympische Spelen). Met een kaart in de hand waarop stond aangegeven hoe Delphi er oorspronkelijk had uitgezien, zijn we toen de ruïnes gaan verkennen. Frappant was dat er bij elk gebouw op de kaart stond: 'op deze plek stond vroeger het beeld van die-en-die... maar nu niet meer'. Veel meer dan een paar hopen steen waren er vaak niet te zien. Wel zagen we de letterlijke navel van Delphi, en konden we zien waar vroeger het beroemde orakel had gezeten. Met een beetje fantasie was te

bedenken hoe het er vroeger moet hebben uitgezien. En toen mochten we de drie uur durende busreis terug weer aanvaarden...

Maar natuurlijk hebben we niet alleen maar culturele dingen gedaan in Athene. Een studiereis van de FUF zou niet compleet zijn zonder een ontdekkingsstocht van het uitgaansleven. Athene heeft vele cafés, taveernes en restaurants, en het was elke avond weer moeilijk kiezen om ergens te gaan eten. Natuurlijk moesten de lokale specialiteiten geproefd worden, zoals de welbekende tzatziki, Griekse salade, olijven en auberginedip, evenals de souvlaki en de retsina. Ook de prijzen van het bier en de wijn vielen ons erg mee, en al snel werd het voor een aantal mensen een ware sport om de goedkoopste halve liters bier te ontdekken. De lokale gewoonten werden op een gegeven moment ook overgenomen: bijna alle Griekse mannen lopen met een kettinkje in hun handen rond, waarmee ze de hele tijd lopen te spelen. Zo'n kettinkje, dat een beetje aan een rozenkrans doet denken, wordt in het Grieks *komboloi* genoemd, en dient ervoor om te ontspannen. Al snel liep een groot aantal van onze mannen ook met zo'n ketting rond, die in Athene in alle soorten, kleuren en maten te krijgen waren. Vreemd genoeg namen ze daarbij ook de Griekse houding tegenover vrouwen aan: ze sisten en floten opeens een stuk meer...

Op de laatste avond gingen we met zijn allen naar een feest voor de internationale studenten in Athene, georganiseerd door Grasmus. Pas toen kwamen we erachter in welke buurt de beste uitgaansplekken zaten. Daarvoor zaten we vaak in de bar van het hostel, waar de bierprijzen vreemd genoeg elke avond omhoog gingen, en barvrouw Sue nogal extreem was. Maar goed, al met al was het een geweldige week, waarin we een goede balans tussen cultuur en ontspanning hebben gevonden.

En toen was het alweer tijd om naar huis te gaan. De terugreis ging bijna net zo goed als de heenreis, alleen kwamen we er tijdens de landing in Amsterdam achter dat we twee studenten, Floris en Floris, waren vergeten in Zürich. Deze heren waren er in geslaagd om tijdens onze overstap, waar we een half uur voor hadden, de tijd te vergeten en zo te laat voor het boarden aan te komen. Zij waren dus gedwongen om met de trein door Zwitserland en Duitsland te reizen, en kwamen uiteindelijk pas 24 uur later in Utrecht aan. Ondanks deze tegenslag kan de reiscommissie met alle tevredenheid terugkijken op een wederom zeer geslaagde studiereis, die niemand snel zal vergeten. Volgend jaar zeker weer!

SYMPOSIUM: DE(S)INTERESSE VAN DE FILOSOOF

Door Stefan Op de Woerd

Zoals ieder jaar heeft er in mei een filosofisch symposium plaatsgevonden dat werd georganiseerd door de FUF. Deze symposia hebben een traditie van interessante onderwerpen, maar wisselvallige opkomsten. Maar dit jaar hebben er wel erg weinig studenten en docenten kunnen genieten van het symposium getiteld 'Winst, continuering en moraal'.

Van tevoren leken we bevoorrecht te zijn met de sprekers die wij bereid hadden gevonden een bijdrage te leveren. Achteraf vielen de sprekers echter nogal tegen, zowel voor de organisator als de bezoekers. De sprekers waar ik (als organisator) veel van had verwacht, waren misschien niet geschikt om te spreken op het symposium.

Wij hadden namelijk de 'bedrijfsfilosofen' van Shell en Rabobank uitgenodigd. Zij bleken echter totaal geen filosofische achtergrond of daadwerkelijke filosofische kennis te bezitten. Zij gingen van Aristoteles naar Kant, zonder, zoals veel van de aanwezigen, te weten waar ze het over hadden. Het was meer een slap promotiepraatje voor hun bedrijf, dan dat zij het filosofische debat opzochten met betrekking tot de verantwoordelijkheden van bedrijven in onze samenleving.

Ook Dr. Van Diest, die zelfs lesgeeft aan de Universiteit Utrecht, viel van tevoren meer bij mij in de smaak dan achteraf. Halverwege zijn praatje betrapte ik mezelf op de gedachte: 'Heeft hij het onderwerp wel goed begrepen of ben ik nou gek?'

Twee sprekers die naar mijn mening wel zeer goed waren, waren Dr. Vorstenbosch en mevrouw Gerritsen. Dr. Vorsten-

bosch gaf een uitgebreide en interessante inleiding op het onderwerp. De filosofische relevantie ervan was duidelijk en het niveau goed. Ook mevrouw Gerritsen, die een lezing hield over de morele dilemma's waar een organisatieadviseur mee te maken kan krijgen, bracht het er zeer goed vanaf. Ondanks, of misschien wel dankzij, het feit dat zij nog bezig is met haar studie psychologie, wist zij een nieuwe en interessante kant van het concept bedrijfsethiek te belichten.

Hoe kan het toch dat er zo ontzettend

'Is de gemiddelde student filosofie een extreme individualist zonder contact met medestudenten, zonder interesse voor studie-gerelateerde activiteiten?'

weinig mensen naar het symposium zijn gekomen? Wisten zij van tevoren al dat de sprekers niet zo goed waren als je zou ver-

wachten? Vonden zij het onderwerp meteen al niet interessant? Ik denk dat een van de belangrijkste oorzaken voor de teleurstellende opkomst de gebrekkige marketing is. Ik heb veel te weinig reclame gemaakt, veel te weinig mails gestuurd en de mensen dus blijkbaar niet weten te bereiken. Zoals gezegd ligt hier de grootste oorzaak van het feit dat er niet 200, maar 20 mensen naar het symposium zijn gekomen.

Een andere reden is echter de desinteresse en het gebrek aan betrokkenheid van de gemiddelde filosofie student bij de faculteit en de FUF. Is de gemiddelde student filosofie een extreme individualist zonder contact met medestudenten, zonder

interesse voor studie-gerelateerde activiteiten? De studenten laten wel van zich horen al ze voor een prikkel naar Athene kunnen! Misschien dat datzelfde ook geldt voor de

eindejaarsbarbecue op vrijdag de 27e. Laten jullie volgend jaar wel van je horen bij het symposium?

COLOFON

Hoofdredactie:
Hannah Schimmel

Wij zoeken nog een eindredacteur!

Management:
Karen Groeneveld

Vormgeving:
Randy Lemaire

De Filosoof Nr. 24: oplage 450
Deadline voor Nr. 25: september 2003

Kopij kan ingeleverd worden via de De Filosoof-folder in *Students General*, het postvakje bij de administratie of via de.filosoof@phil.uu.nl

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen te wijzigen of in te korten.

Uitgave van de FUF & de Faculteit Wijsbegeerte
Heidelberglaan 8
3584 CS Utrecht